

Πασχαλία Τραυλού: Η λογοτεχνία κρύβει αλήθειες μες στα ψέματά της και χτίζει ψέματα πάνω στις αλήθειες

Τετάρτη, 20 Μαρτίου 2013 17:27

Ο «**Γυάλινος Χρόνος**» είναι το 10ο βιβλίο της **Πασχαλίας Τραυλού**. Η συγγραφέας, πέραν των μυθιστορημάτων, έχει γράψει ένα δοκίμιο για τη Δημιουργική Γραφή που εξέπληξε το κοινό. Έχοντας μόλις τελειώσει τον κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Αιγαίου με τίτλο «Φύλο και νέα εργασιακά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στην κοινωνία της Πληροφορίας». Μέσα από τη γραφή της αναδεικνύεται με μοναδικό τρόπο η γυναικεία φύση, η περιπλοκότητα και η γοητεία της. Τέλος, με το τελευταίο της μυθιστόρημα οι αναγνώστες διαπιστώνουν τη δυναμική της και την εξέλιξη της γραφής της για την οποία δεν παύει να εργάζεται λεπτό. Η συγγραφέας, με αφορμή το τελευταίο της βιβλίο, απάντησε στις ερωτήσεις του **Culturenow.gr** για τις αλήθειες και τα ψέματα της ... λογοτεχνίας.

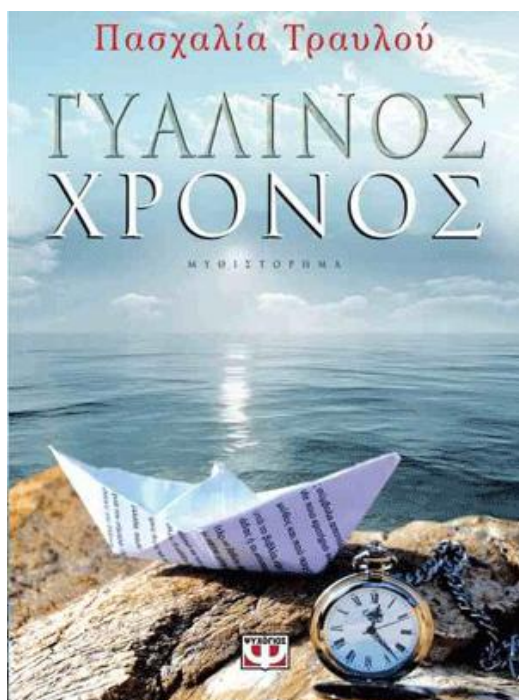
Συνέντευξη: Ελισάβετ Σπαντιδάκη

Culturenow.gr: Έχεις μόλις ολοκληρώσει έναν μεταπτυχιακό κύκλο στη Ρόδο. Θα μπορούσες να μας μιλήσεις για αυτό και το πώς σε επηρέασε στη γραφή σου;

Πασχαλία Τραυλού: Πράγματι ολοκλήρωσα πρόσφατα μεταπτυχιακές σπουδές για το Φύλο, με διεπιστημονική προσέγγιση. Οι ρόλοι των φύλων είναι ένα ζήτημα που με έχει απασχολήσει πολύ και σε λογοτεχνικό και σε υπαρξιακό επίπεδο. Στη **λογοτεχνία** μάλιστα βρισκόμαστε αρκετά χρόνια πίσω ως προς τα δικαιώματα και το σεβασμό που αναγνωρίζονται σε ολόκληρη την Ευρώπη στη γυναικεία γραφή αλλά και ως προς τις «σχολές» που έχουν αναπτυχθεί προς αυτή την κατεύθυνση. Οι σπουδές μου ήταν μια μοναδική εμπειρία και η ανατροφοδοσία που χρειαζόμουν προκειμένου να προχωρήσω θεματολογικά και υφολογικά. Ένα πρώτο βήμα θεωρώ ότι έγινε με τον «Γυάλινο Χρόνο». Εκείνο δε που κατεξοχήν παρατηρώ στον εαυτό μου είναι μια τάση δημιουργίας βιβλίων χωρίς εθνική σφραγίδα αλλά προσανατολισμένα στα ενδιαφέροντα μιας παγκοσμιοποιημένης πλέον κοινωνίας και μιας ανθρώπινης συνείδησης απαλλαγμένης από στενά εθνικά στερεότυπα.

Cul.N.: Η ηρωίδα σου είναι «κλασική» και διαχρονική. Η πένα σου καταφέρνει να εισχωρήσει στην ψυχοσύνθεση της γυναίκας και να αναδείξει το δυναμισμό της όποια κι αν είναι η θέση της. Έχουν κομμάτι από εσένα οι ηρωίδες σου;

Π.Τ.: Όπως αναφέρω και στο «Γυάλινο Χρόνο», στον οποίο "σκηνοθετώ" αρκετές ευκαιρίες για να μιλήσω σαν "εγγαστρίμυθη" με τα χείλη της ηρωίδας μου, η λογοτεχνία κρύβει αλήθειες μες στα ψέματά της και χτίζει ψέματα πάνω στις αλήθειες. Σε κάθε λογοτεχνικό έργο ο συγγραφέας άλλοτε φοράει προσωπεία και άλλοτε αφήνει το αληθινό του πρόσωπο να φανεί. Πολλές από τις σκέψεις που διατυπώνει η ηρωίδα μου τις ενστερνίζομαι απόλυτα και άλλες τις έχω "κατασκευάσει" για την οικονομία της πλοκής. Είμαι παντού και πουθενά δηλαδή...

Cul.N.: Υιοθετείς ένα ιδιαίτερο στυλ στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα που το κάνει να ξεχωρίζει από τα προηγούμενα: συνυφαίνεις το μυθιστόρημα με το διήγημα. Πώς θεωρείς ότι θα το αντιμετωπίσουν οι αναγνώστες σου;

Π.Τ.: Είναι ένα ιδιαίτερο εγχείρημα και από άποψη συγγραφική και από άποψη αναγνωστική. Ομολογώ ότι απαιτούσε πολύ υψηλότερο βαθμό συγκέντρωσης και επεξεργασίας αν αναλογιστεί κανείς ότι έπρεπε τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται στον μυθιστορηματικό ιστό να αναδομούνται μέσα στα διηγήματα με μια καινούργια υφολογική και θεματική μορφή ώστε να ενισχύουν τα νοήματα που προηγήθηκαν στην κυρίως πλοκή. Ο έμπειρος αναγνώστης νομίζω ότι δεν θα αντιμετωπίσει δυσκολία ούτε αυτός που αρέσκεται να δοκιμάζει καινούργια πράγματα. Εξαρτάται τι επιδιώκει καθένας από την αναγνωστική διαδικασία. Προσωπικά, θεωρώ ότι τα διηγήματα λειτουργούν ως «χορικά» στο δράμα της ηρωίδας και ξαφνιάζουν ευχάριστα με την εναλλαγή των τοπίων και των θεμάτων τους.

Cul.N.: Τι έχεις να πεις για το διήγημα και την πορεία του στο σύγχρονο λογοτεχνικό στερέωμα; Διαπιστώνεται ότι οι εκδότες δύσκολα αποφασίζουν/ρискάρουν να εκδώσουν συλλογές. Γιατί είναι τόσο δύσκολο είδος κατά τη δική σου άποψη;

Π.Τ.: Το διήγημα αποτελεί αναμφίβολα την κορωνίδα της αφηγηματικής τέχνης επειδή απαιτεί υψηλό βαθμό συμπύκνωσης, ακρίβειας και λιπότητας. Το διήγημα δεν σου προσφέρει την απλωσιά και το δικαίωμα της φλυαρίας που παρέχονται ως ένα βαθμό από το μυθιστόρημα. Μην ξεχνάμε ότι οι σημαντικότεροι μυθιστοριογράφοι όλων των εποχών έχουν αφήσει πίσω τους και εξαιρετά δείγματα διηγηματικής γραφής με την οποία εξασκήθηκαν στο «σφιξιμο»

και του μυθιστορηματικού τους λόγου. Σήμερα το διήγημα έχει παραγκωνιστεί όπως και η ποίηση. Πιστεύω ότι η ευθύνη μοιράζεται ανάμεσα σε συγγραφείς και σε εκδότες. Οι συγγραφείς ίσως βρίσκουν πιο εύκολο να ασχοληθούν μόνο με ένα θέμα κάθε φορά και όχι με ποικιλία θεμάτων που σημαίνει ταυτόχρονα εναλλαγή ύφους, τεχνικής, περιγραφικής διαδικασίας κλπ. Οι εκδότες πάλι έχοντας σφυγμομετρήσει το κοινό, διαπιστώνουν ότι προτιμούν να απασχοληθούν με μια ιστορία που θα την αφομοιώσουν γρηγορότερα όταν αυτή τους δοθεί λεπτομερώς, παρά να απασχολήσουν τη σκέψη τους με ένα διήγημα που είναι πιο συμπυκνωμένο και αφαιρετικό, απαιτώντας υψηλότερο βαθμό συγκέντρωσης. Δυστυχώς, ισχύει ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης. *Laissez faire, laissez passer...*

CuI.N.: Ο θάνατος κυριαρχεί στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα και είναι η αλήθεια που κρέμεται σα λαιμητόμος πάνω από το κεφάλι της ηρωίδας. Πιστεύεις ότι η ζωή έχει περισσότερη αξία με τη συνειδητοποίηση του θανάτου; Πριν ο χρόνος που έχει «σπαταληθεί» είναι χαμένος;

Π.Τ.: Ο θάνατος στο βιβλίο λειτουργεί εντελώς προσχηματικά. Είναι ένας καθρέφτης που αναγκάζει την ηρωίδα να κοιτάξει κατάματα τον εαυτό της, να κάνει τον απολογισμό της και να αναγνωρίζει τα λάθη της. Γι' αυτό και το βιβλίο δεν τελειώνει με το θάνατο, μα με ένα μήνυμα για τη ζωή και την ουσία της ανθρωπίνης ύπαρξης. Το πιο σκληρό πράγμα είναι να φτάσει το τέλος, προτού να ανακαλύψει το νόημα της ζωής.

CuI.N.: Η σύγχρονη εκδοτική εικόνα συρρικνώνεται. Πιστεύεις ότι αυτό επηρεάζει και τους συγγραφείς στο σύνολό τους και την πορεία τους;

Π.Τ.: Εννοείται ότι επηρεάζει τους πάντες. Δεν έχω ξεκαθαρίσει όμως το βαθμό της επιρροής και την κατεύθυνσή της. Στην αρχή πίστευα ότι η οικονομική κρίση με την ακόμη μεγαλύτερη συρρίκνωση του αναγνωστικού κοινού θα οδηγούσε σε μια ποιοτική βελτίωση της λογοτεχνικής παραγωγής. Αν στη συνείδηση δηλαδή του δημιουργού πάψει να υπάρχει ο παράγοντας της ευπωλητότητας, ίσως το βιβλίο να αποκτούσε νέους ορίζοντες, περισσότερο πειραματισμό στο ύφος και στη θεματική. Ωστόσο, οι τελευταίες ενδείξεις δείχνουν ότι το κοινό συνεχίζει να εμμένει σε βιβλία που το ξεκουράζουν, πράγμα που σημαίνει αντίστοιχα πως αυτό που θα μείνει ως επί το πλείστον θα είναι βιβλία που θα παράγονται προς τέρψη του αγοραστικού κοινού. Ο συγγραφέας αποθαρρύνεται όταν το «πείραμά του» δεν τύχει αποδοχής.

CuI.N.: Στη συγγραφική σου πορεία εξελίσσεσαι, αναπτύσσεσαι και αλλάζεις. Πιστεύεις ότι είναι το θεμιτό απ' όλους τους συγγραφείς; Τι έχεις να πεις για τους πρωτοεμφανιζόμενους που θα δυσκολευτούν λόγω της οικονομικής κρίσης να εκδώσουν, άρα και να γαλουχηθούν στην εκδοτική πραγματικότητα;

Π.Τ.: Αλίμονο αν δεν άλλαζα! Η στασιμότητα είναι ο χειρότερος εχθρός κάθε δημιουργού. Δεν υπήρξα ποτέ οπαδός των συνταγών, καλώς ή κακώς. Νομίζω ότι η εξέλιξη είναι ο πυρήνας κάθε τέχνης και αν δεν υπάρχει εξέλιξη δεν υπάρχει και λόγος να ασχολείσαι με τον ...μπελά της γραφής. Βιώνω συχνά την αγωνία πρωτοεμφανιζόμενων που εισπράττουν την άρνηση διαφόρων εκδοτών. Εκείνο που λέω πάντα είναι ότι σήμερα περισσότερο από ποτέ δεν θα πρέπει να απογοητεύονται επειδή δεν δημοσιεύουν τα έργα τους. Όταν μια διαδικασία φθίνει, αντικαθίσταται από μια άλλη. Πρόκειται για συμπαντική αρχή. Έτσι και τώρα η διέξοδος του διαδικτύου αργά ή γρήγορα θα επικρατήσει ως εκδοτική διαδικασία και στη χώρα μας και κατά συνέπεια θα λυθούν τέτοιου είδους προβλήματα. Στο μεταξύ ας εκμεταλλευτούμε όλοι το

χρόνο για να γίνουμε καλύτεροι σε αυτό που κάνουμε, δουλεύοντας και διαβάζοντας περισσότερο. Τα τελευταία χρόνια εξάλλου η βιβλιοπαραγωγή ήταν αντιστρόφως ανάλογη προς την φιλαναγνωσία. Μήπως πρέπει να βελτιώσουμε κάπως αυτή την αναλογία, ενισχύοντας το διάβασμα και καλλιεργώντας το κριτήριο του αναγνώστη;

Cul.N.: Πιστεύεις ότι η οικονομική κρίση είναι αφορμή να ανθίσουν περισσότερο οι τέχνες σε μία χώρα; Το βλέπεις να συμβαίνει γύρω σου;

Π.Τ.: Οποιαδήποτε κρίση και οποιοσδήποτε ψυχικός κραδασμός είναι πηγή για την ανάπτυξη των τεχνών. Όντως η παρούσα κρίση έχει επηρεάσει τη διάνοηση και τις τέχνες, όμως πάντα προκαλείται και ο αντίποδας, η ενίσχυση εκείνων των τεχνών που καλούνται να άρουν το άγχος της καθημερινότητας από τον μέσο άνθρωπο. Σίγουρα επομένως αποτελεί αφορμή καλλιτεχνικής έμπνευσης αλλά και αιτία στροφής του δέκτη σε πιο εύπεπτα καλλιτεχνικά παράγωγα. Το νόμισμα έχει εντέλει δύο όψεις.

Cul.N.: Έχεις γράψει τους «Εραστές της Γραφής», ένα δοκίμιο για τη δημιουργική γραφή. Τι αντιδράσεις δέχτηκες γι' αυτό από τους επίδοξους συγγραφείς;

Π.Τ.: Οι εραστές της γραφής, παρότι δοκίμιο, είναι ένα γέννημα ψυχής και χαίρομαι ιδιαίτερος που ο εκδότης μου ο κ. Ψυχογιός, μου το εξέδωσε πρόθυμα. Θέλησα με εντιμότητα και ευσυνειδησία να καταγράψω το ψυχολογικό προφίλ του δημιουργού πριν , κατά τη διάρκεια κι έπειτα από την ολοκλήρωση του έργου. Ήθελα κατεξοχήν να καταρρίψω το μύθο ότι η γραφή είναι πάρεργο. Χαίρομαι ιδιαίτερα όταν μου κάποιοι αναγνώστες μου εκμυστηρεύονται ότι αναγνώρισαν στη δική μου προσέγγιση τη δημιουργική διαδικασία όπως οι ίδιοι την βιώνουν και κάποιοι άλλοι ότι χάρη σ' αυτό το βιβλίο εντόπισαν τους δικούς τους συγγραφικούς ορίζοντες. Έστω και ένα βήμα αυτογνωσίας να κάνει όποιος το διαβάσει, εγώ είμαι ευχαριστημένη.

Cul.N.: Οι κριτικές σε ένα έργο είναι αρκετές για να σε φρενάρουν ή να σε αναθαρρήσουν; Τι θα συμβούλευες έναν πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα;

Π.Τ.: Μεγάλο θέμα κι αυτό. Ποιον δεν επηρεάζει μια κακή κριτική; Από την άλλη, δίχως κριτική δεν βελτιώνεσαι. Προσωπικά κάποιες κακές κριτικές μου έκαναν περισσότερο καλό απ' ό, τι κάποιες καλές. Η κριτική σε ωριμάζει αν προέρχεται από γνώστη του αντικειμένου ενώ μπορεί να σε καθηλώσει αν προέρχεται από κάποιον που θέλει να σε καλοπώσει απλώς στις δικές του αξίες και στα δικά του αισθητικά κριτήρια ή συμφέροντα. Το πρόβλημα που έχουμε στην Ελλάδα είναι ότι υπάρχουν πολλοί αυτοαποκαλούμενοι ως «ειδικοί». Ποιος φιλτράρει αυτούς που έχουν λόγο; Γι' αυτό κάθε δημιουργός οφείλει να αναπτύξει την κρίση και την οξυδέρκειά του και να διαλέγει τι πρέπει να κρατήσει και τι να αγνοήσει. Η τέχνη είναι υπόθεση κατεξοχήν αυτογνωσίας παρά υπόθεση των άλλων. Μια γνήσια τέχνη ακόμη κι αν δεν τύχει αναγνώρισης στην εποχή της, κάποια στιγμή θα καταξιωθεί. Χρειάζεται επιμονή, αντοχή και δουλειά. Προσωπικά την κριτική τη χρειάζομαι περισσότερο κατά τη διάρκεια δημιουργίας του έργου. Απ' τη στιγμή που φεύγει το βιβλίο από τα χέρια μου, με αφορά ενημερωτικά και μόνο. «Κατεβάζω ρολά» και ασχολούμαι με τη νέα μου απόπειρα. Θεωρώ τον εαυτό του ιδιαίτερα πεισματάρη ώστε να μην καταβάλλεται εύκολα από τους εξωτερικούς παράγοντες, όποιοι κι αν είναι αυτοί. Γράφω αυτό που ο αυτοπροσδιορισμός μου με προστάζει να κάνω. Εκείνο που πρέπει να αναπτύξουμε είναι η αυτογνωσία μας. Αυτή είναι η βάση και για τους νέους επίδοξους συγγραφείς. Οι κεραιές πρέπει να είναι τεντωμένες αλλά να δίνουν βάση σε αυτούς που καλοπροαίρετα θα τους καθοδηγήσουν.

Cul.N.: Η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης θα πραγματοποιηθεί φέτος χωρίς την αιγίδα του ΕΚΕΒΙ. Πιστεύεις ότι τώρα είναι η ώρα να ενισχυθεί ο θεσμός αυτός; Τι έχεις να πεις για την κατάργηση του ΕΚΕΒΙ;

Π.Τ.: Μεγάλη συζήτηση σηκώνει το θέμα αυτό. Θεωρώ ότι ο θεσμός του ΕΚΕΒΙ πρέπει πάση θυσία να διατηρηθεί αφού προηγουμένως εξυγιανθεί. Κάποτε σε αυτή τη χώρα θα πρέπει να εφαρμόσουμε τη διαύγεια των διαδικασιών και να ξεχάσουμε τις πατροπαράδοτες τακτικές που μας διασύρουν διεθνώς. Όμως δεν είμαι υπέρμαχος της κατάργησης επειδή αφήνουμε απροστάτευτο και εκτός θεσμικού πλαισίου το βιβλίο. Δεν είναι αστείο κάτι τέτοιο. Όσο για την Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, την είχα πάντοτε συνδέσει με το ΕΚΕΒΙ. Με ξενίζει κάπως η ιδέα.

Cul.N.: Τι διαβάζεις αυτόν τον καιρό;

Π.Τ.: Διαβάζω τη ΧΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΔΑΚΡΥΩΝ του Κάρεϊ, των εκδόσεων Ψυχογιός σε μετάφραση Αργυρώς Μαντόγλου. Πρόκειται για εξαιρετικό βιβλίο και είναι ευτύχημα που συνεχίζουν να μεταφράζονται τέτοιες συγγραφικές δημιουργίες στη γλώσσα μας ακόμη και αυτούς τους χαλεπούς καιρούς.